

Posudek vedoucího na diplomovou práci Alžběty Klusáčkové

„Analýza čínského překladu románu *Tři muži ve člunu* se zaměřením na převod humoru“

Diplomová práce předkládá analýzu čínského překladu klasického díla anglické humoristické literatury do čínštiny. Ve své stěžejní, analytické části se jedná o translatologickou práci, která propojuje problematiku překladatelských metod a přístupů s otázkou studia literárního humoru. Ve své kompilační části pak jde o práci poskytující základní seznámení s vývojem literárního překladu v Číně a nastiňující specifika domácí čínské humoristické tradice.

Hlavním pramenem, který diplomantka podrobuje zevrubné analýze, je čínský překlad románu J. K. Jeromeho, *Three Men in a Boat* (1889), jehož autorem je současný čínský překladatel Wang Bi 王碧 (*San ren tong zhou* 三人同舟, 2010). Diplomantka pro potřeby komparace příležitostně přihlíží k českému převodu románu pořízenému J. Novákem (*Tři muži ve člunu*, 1975).

Kompilační část práce otevírá kapitola 2. podávající přehled pojetí a definicí humoru v diachronním pohledu a představující hlavní úskalí překladu humoristické literatury. Diplomantka zde dokládá výbornou obeznamenost s relevantními translatologickými teoriemi a poznatky a přesvědčivě pojmenovává teoretická východiska své vlastní analýzy. V otázce překladu literárního humoru diplomantka odkazuje na translatoložku Delia Chiaro, podle níž humor založený na současné práci s jazykem a kulturními prvky představuje jeden z nejobtížnějších překladatelských problémů. Pro účely analýzy diplomantka jako stěžejní vybírá kritérium „dynamické“ (Eugene Nida) či „funkční“ ekvivalence (Jiří Levý). Právě pojetí Levého a s ním souznící přístup současné teoreticky překladu Christiane Nordové, tedy zvažování toho, do jaké míry plní překlad stejnou komunikační funkci jako původní dílo, si diplomantka velmi vhodně volí za základní metodologické východisko svojí analýzy.

Kapitola 3. podává přehled vývoje překládání v Číně. Diplomantka zaznamenává milníky tohoto vývoje (překládání buddhistických spisů, překládání Bible, překládání na sklonku císařského období a počátku republiky jako součást modernizačních projektů, proměny překládání v době Májového hnutí, profesionalizace překládání v 30-40. letech 20. století, institucionalizace překladatelství po vzniku ČLR, proměny postavení překladatelů mezi 60-80. lety). Tato část práce je kompetentním a dobře strukturovaným přehledem dané problematiky, kvalitě výkladu by nicméně prospělo, kdyby obsahoval více informací o vývoji překládání od 80. let dále. Přínosem by rovněž byla podrobnější informace o překládání světové humoristické literatury do čínštiny.

Kompilační část diplomové práce uzavírá kapitola 4. věnovaná „čínskému“ humoru. Značný prostor je věnován přehledu polemických názorů badatelů na to, do jaké míry a v jaké podobě je humorný prvek součástí děl staršího čínského písemnictví. Diplomantka následně svoji pozornost vhodně zaměřuje na proměny pojetí a chápání humoru v literatuře ve 20. století (zejména hledání nového pojetí humoru v 30. letech), podává výčet dobových spisovatelů, autorů humoristických děl, a nastiňuje vývoj v oblasti humoristiky během posledních desetiletí 20. století.

Analytickou část práce (kapitola 5.) otevírá představení rozboru výchozího textu podle Nordové, metodologického přístupu, který je diplomantce vodítkem pro první, přípravnou fázi její analýzy čínského překladu. Nordovou vymezené vnětětové a vnitrotětové faktory, tak jak je diplomantka pojmenovává na materiálu původního díla, slouží jako metodologicky poučené východisko vlastního hodnocení překladu. Důležitá je v tomto ohledu zejména pozornost věnovaná vnitrotětovým faktorům (presupozice, lexikum, syntax, suprasegmentální prvky). Diplomantka takto získává vhled do některých, pro dané dílo specifických překladatelských úskalí, a zamýšlí se nad možnostmi jejich řešení. Je chvályhodné, že diplomantka v navazujícím výkladu věnuje pozornost předmluvě překladatele jako zdroji cenných informací o překladatelově vnímání překládaného díla. Zásadním

zjištěním je to, že čínský překladatel plně doceňuje humoristickou povahu díla. Přípravnou část analytické kapitoly uzavírá přehled humorných prvků charakteristických pro román *Three men in a Boat*. Zde diplomantka čerpá z relevantní ruskojazyčné studie.

Vlastní analýza překladu zaměřená na posouzení zdařilosti převodu humorných prvků je provedena s velkou pečlivostí a důsledností. Diplomantka zvažuje míru zachování (funkčnosti) určitého (humorného) aspektu a současně pojmenovává míru zdařilosti převodu (zachování) dalších, často velmi nenápadných (doprovodných) aspektů (viz například představení zachování ironického vyznění pasáže, jehož součástí je poukaz na to, že překlad oslabuje příznakovost výchozí pasáže a zlogičťuje ji). Tyto a podobné případy jsou dokladem toho, jak je takto pojatá analýza náročnou operací, během níž se otevírají nové pohledy na řadu aspektů často velmi krátkého textového úseku. K chvále diplomantky je nutno říci, že i při takto detailním rozboru nikdy neztrácí ze zřetele cíl svého konání, kterým je zhodnocení toho, do jaké míry daná pasáž překladu jako celek zachovává funkčnost aktuálně diskutovaného humorného aspektu výchozího textu. Diplomantka pozorně zaznamenává velmi subtilní posuny či proměny a pregnančně je pojmenovává (nivelizace, naturalizace, intenzifikace, konkretizace, zlogičtění, normalizace, posun stylistické roviny, posílení explicitnosti...). Výsledky analýzy jsou sumarizovány průběžně u jednotlivých sledovaných aspektů (understatement, hyperbola, černý humor, jazyková hra, antropomorfizace/personifikace, kulturně podmíněný humor, nepřímý/náznakovost). Závěrečná podkapitola analytické části (opatřená poněkud matoucím názvem „Celkové hodnocení“) je další porcí detailní analýzy zaměřené na výraznou tendenci čínského překladu snižující humorné vyznění díla – na tihnutí k intelektualizaci (zlogičťování, vysvětlování).

„Závěru“ práce lze vytknout to, že ve své první části zbytečně rekapituluje „postup prací“. Z hlediska celkové výstavby diplomové práce by bylo vhodnější závěr koncipovat výhradně jako sumarizaci nálezů a poznatků získaných analýzou.

Diplomová práce Alžběty Klusáčkové má jako celek vynikající kvalitu. Práce je psána jasným, kultivovaným jazykem, a je prakticky bez jakýchkoli chyb, překlepů a nedostatků či pochybení formální povahy. Vlastní analýza je provedena s velkou pečlivostí, přesností a smyslem pro jemné významové a stylistické odstíny. Diplomantka v neposlední řadě jednoznačně prokazuje excelentní znalost čínštiny i angličtiny a velký cit pro jazyk literatury.

Otázka k diskusi:

Jak diplomantka opakovaně shledává, kvalitu Wang Biho překladu v řadě případů snižuje nedostatek nápaditosti či jazykové tvořivosti. Z příležitostných srovnání s českým překladem J. Nováka, který v tomto ohledu naopak vyniká, se zdá, že toto by mohl být jeden z hlavních kvalitativních rozdílů mezi oběma překlady. Je takový dojem správný? Je tento rozdíl dán pouze schopnostmi a umem konkrétních překladatelů, nebo by bylo možné uvažovat též o jiných faktorech či příčinách?

Navrhuji hodnocení známkou „výborně“.